

Mahastizaintza krisian

Ardo ekologikoaren aukera sasoi beltzean

Mahats ekoizpenak behera egin du, baina mahats kiloa gero eta gutxiago ordaintzen dute ardogile handiek. Ardoaren burbuila lehertu den honetan, sektorearen arazoak azaldu dizkigute Cándido Besa upategian. Ardo ekologikoa eta salmenta zuzena dira euren marka. Liberalizazioa gertu dago eta sintzeroak dira: “Ez dago beste irtenbiderik irautea baino”.

URKO APAOLAZA / DANIEL UDALAITZ

Argazkiak: Axier Lopez

TOLONOREN gerizpean dago jarrita Eskuernaga, biztanleko upategi gehien duen Arabako Errioxako herria (43 upategi, 318 biztanle). Eskuernagan –edo Villabuena Araban, Euskaltzaindiaren onomastikaren arabera– ate bakoitzean Errioxa jatorrizko deituraren (DJ) plaka eza-guna ageri da, eta udazkenean traktoreen soinuak puskatzen du mahas-

tien lasaitasuna. Mahatsetik eta ardotik bizi den herriaren paradigma da Eskuernaga. Han dute egoitza ardogile sonadun askok: Luis Cañas, Izadi, Arabarte... bai eta beste upategi txiki ugari ere. Mahastizaintzak bizi duen krisiaren berri ederki asko dakite han. Izan ere, Ebroko urak harro datoz aspaldion, are gehiago Errioxako Elkarte Interprofesiona-

lak joan den martxoan mahatsari prezioa oraindik gehiago jaisteko ateak ireki zizkionetik.

“Nik emango diot bonbari eta zuk heldu goitik!”, “Tira tira!”. Cándido Besa upategian joan etorrian dabiltza bertakoak. “Orain mahatsa barruan daukagu eta bonbarekin ardoa homogeneousatzen dugu, bada-kizu, tenperatura, kolorea, lega-

Estibaliz Besa eta Lorentzo Gorroño, Eskuernagako Cándido Besa bodegako mahastizain eta ardogileak.

miak...” dio Estibaliz Besak. 1940 inguruan sortu zuen bere aitak upategia eta egun ia bederatzi hektarea dituzte ardotarako, 60.000 botila produzitzeko adina. Upategi txikia baina dinamikoa da, ardoa zuzenean saltzen die bezeroei eta ardo ekologikoa eta autorekoa egiten dituzte.

“Interprofesionala urte askotako gure erreibindikazioa izan da –azaldu du Lorentzo Gorroñok– eta suposatzen da egin beharko lukeena dela gutxienez mahatsari prezio minimoa jarri, esan ‘mahatsaren produkzio kostua hau da’, hori gutxienezkoa da”. Gaur egun, kalkulatzeko da mahats kilo bakoitzak ekoiztea 0’62 zentimo euro kostatzen dela, baina produktoreari 0’40 besterik ez zaio ordaintzen. “Hemen numeroak ez dira ateratzen eta lau edo bost urtean mahasti askok hondoa joko du. Lehen urte onak eta txarrak izaten ziren, baina orain konturatu gara luzerako direla txarrak”.

Ardogile handien eta Errioxako ardoa erregulatzen duten erakun-

deen jarrerak lortu du, mahastizaintzako sektore heterogeneoa kalera baturik ateratzea, eta manifestazio jendetsuak egin dira Logroñon, sindikatuek deituta. Besaren ustez, upategi handiak “krisiaren izenean aprobetxatu dira”, are gehiago lehengo sektorea bezalako kolektibo ahul batekin: “Nekazal munduan indibidualismo handia dago. Oso gaizki gaude, baina ez gara elkartzen presioa egiteko, ez dago kulturari hori, baina elkartu beharko ginateke mahatsari prezio duin bat jartzeko behintzat”.

Ardoaren biharamuna

Espainiako Ardoaren Merkatuko Behatokiaren arabera, ardoaren kontsumoak %10 egin du behera, baina Europar Batasunaren esanetan ardo ekoizpena gehiegizkoa da Espainiako Estatuan –38 milioi hektolitro– eta ekoizpen hori “arrazionalizatzeko” mahastiak kentzea bultzatzen ari dira. Urte luzetan, oso bestelako politika sustatu izan da ordea: “landatu eta landatu, hortara eraman gaituzte eta

orain dator buelta” dio Gorroñok. Cándido Besa upategikoek ardoa elaboratzen dute sikiera, baina asko dira lehen ardogile izan eta lanbidea utzi zutenak mahatsa upategi handiei saltzeko, batez ere 2000. urtean kiloko prezioa 400 pezetan (2,4 euro) jarri zenean, izotzak jo zuelako: “Jendeak pentsatu zuen, ni hemen aberastu egin behar naiz”.

Errioxako Kontseilu Arautzaileko presidente Victor Pascualek garbi esan du esportazioaren beherakadari aurre egin eta merkatu zatiari eusteko “ardo onenak” aukeratu behar direla. Ildo horretan, Kontseilu Arautzaileak mahats kartilla edo errendimendua %10 jaitsi du, beste behin ere, eta azken hamarkadan %45 jaitsi da ekoiztu daitekeen mahats kopurua, mahastizainak are egoera larriagoan utziaz. “Errendimendua jaitsiko dute, baina jatorrizko deiturari atxurkada bat geratzen zaio”, Gorroñok ahobizarrik gabe hitz egiten du urte gutxi barru ardoaren sektorean gerta litekeen liberalizazioaz: “Liberalizatzen den mo-

GORROTXATEGI

Egile Turroiak

Gorrotxategi Maisuaren Sorkuntza

Gorrotxategi

www.gorrotxategi.com

Mahats biltzaileak, piramidearen oinarrian

Maroko hegoaldetik omen dator. Melillatik pasa zen penintsulara eta kotxe bete trastez itzuliko da bere herrira, "Jainkoak nahi badu". Ea kamerak argazkia paperean botatzen duen galdetu du, oroigarria poltsikoan sartzeko gogoz geratu da. Urtero etortzen da sasoi honetan, eta urtero ostatatzen dute etxe berean. Mahats biltzailea da.

"Aurreko urtean 11 *pela* ordaindu zieten somara, aurten berriz 7,5. Laster nor etorriko da mahatsa biltzera? Mafia pila bat dago, portugesak ekartzen dituzte europarrak direlako, baina mafioso baten pean egoten dira eta egunero bederatzi ordu lan egiteagatik 35 euro kobratzen dute". Lorentzo Gorroñok garbi du mahastizaintza jasaten ari den krisiaren ondorioak zuzen zuzenean jasaten ari direla mahats biltzaileak. Negozio

honetako talderik zapalduena dira, kasu askotan kontraturik gabe egiten dute lan, immigranteak izan ohi dira, handik hona dabiltzan jornaleroak.

mentuan, zer pasako da *mamotreto* guzti hauekin? Zer ari dira defendatzen, ekoizleek behera egin eta haiek mahastien jabe izatea? Oraingo upategi handiek ez dute ez mahastirik, ez traktorerik ez ezer. Hori da kontua".

Baina ardoaren sektorearen ajeak urrunago doaz, eta adreiluaren krisiak burukominak ematen ari zaizkio. Eskuernagan, eraikin bat nabarmentzen da beste guztiengandik: Viura luxuzko hotela. Berrikitan ireki dute, lau milioi euro gastatu ondoren. Horrelako hotel, bodega-museo eta arkitektura obra ugari zabaldu izan dituzte urteotan Arabako Errioxan, eraikuntza enpresek ardogintzan begia jarri zuten zeroztik. Baina higiezinaren krisiak estu utzi ditu horietako asko; batzuk salgai daude eta beste askok ordainketak eten dituzte. Noiz lehertuko da burbuila?

Mahats ekologikoa eta etiketarik behar ez lukeen ardoa

Nola egin diezaioke aurre produktore txikiak egoera horri? Zein da alternatiba? Lorentzo Gorroñoren hitzetan "egin dezakegun gauza bakarra da kalitate oneko ardoa egin eta gurearekin jarraitu, bezeroarekin harreman zuzena izaten". Cándido Besa upategia ABRAko (Arabako Errioxako Upeltegien Elkarte) bazkide da; era berean, bezeroak dituzte Euskal Herriko hainbat txokotan, eta Lurrara bezalako ferietan ere egiten dituzte salmenta zuzena lortzeko kontaktuak. Horri esker lortu dute orain arte irautea. Dena den, "gu ez

gara marketinlariak" diote, "garbi dago bitartekariak kendu behar ditugula, baina horrek ez du esan nahi salbatuko gaituenik". Hain zuzen, marka ekologikoaren merkatua helduleku aparta izan liteke, zabaltzen ari baita eta erantzuna behar du.

Upategiko komedorean ENEEK nekazaritza ekologikoaren kontseiluko enologo batzuk laginak hartzen ari dira hartzidura prozesuan dagoen mahats ekologikoz egindako muztioetik. "Ardo ona espero da, ematen du baremo guztiak ondo daudela —dio Estibaliz Besak—. Aurten mahatsa oso ondo zegoen, gogorra, usteldu gabea...". Zazpi urte dira ardo eko-

"Lehen urte txarrak eta onak zeuden, baina orain konturatu gara luzerako direla urte txarrak"

logikoa egiten hasi zirela eta jadanik hektarea eta erdi modu horretan dute jarrita ofizialki, besteak beste *Espinal* mahastian. Lurrak lau urteko prozesua behar du kutsaduratik garbitzeko eta epe horretatik aurrera eraman dezake bertako mahatsarekin egindako ardoak ekologikoaren zigilua. Cándido Besa upategiko arduradunen ustez aurreiritzi asko dago ekologikoaren inguruan, esaterako, garestiagoa izan behar dela. Baina euren kasuan ez da horrela, Gorroñok azaldu duenez "mahats ekologikoa produzitzea ez da gares-

tiagoa, garestiagoa edo merkeagoa izaten da kantitatearen arabera, etiketatzearen kostuengatik".

Eskuernagan lau upategi hasi ziren ardo ekologikoa produzitzen, baina gaur egun bi besterik ez dira zigilu horren pean ateratzen. Dena den, badira upategiak, ofizialki ez bada ere, ardo ekologikoa produzitzen dutenak. Estibaliz Besa eta Lorentzo Gorroñoren ustez horretara jo behar da: "Ez litzateke ardo ekologikoa etiketatu behar, konbentzionala baizik" diote. Beraiek ardo ekologikoarekin hasi ziren ikusi zutelako produktu kimikoekin erabat ari zirela lurra kutsatzen: "Orain 40 urte ez zen horrelako ezer botatzen, gero, bat-batean sartu ziren ongarri kimikoak, eta lurra analizatzen baduzu desoreka pila bat ditu. Lurra hiltzen ari gara, eta zaindu egin behar dugu pixka bat. Gurea, hautu ideologikoa izan da". ■

